

ZPRAVODAJ

ČESKÉ KOORDINAČNÍ RADY
SPOLEČNOSTI PŘÁTEL NÁRODŮ VÝCHODU

ZÁŘÍ 2003

3/4

Ohlédnutí za 73. Jiráskovým Hronovem

„Historikové by neměli přehlédnout, že právě ochotnický spolek je ve většině českých města vesnic nejstarším spolkem, který si uchoval nepřetržitou, anebo jen málo narušovanou kontinuitu až do dnešních dnů.“

Prof. dr. Fr. Černý

Je sympatické, že v souvislosti s naším amatérským divadlem vnímáme pojmy jako český kulturní fenomén, nebo rodinné stříbro již jako něco samozřejmého a je zajímavým rysem posledních let, že se vedle skalních příznivců každoročně sjíždějí do Hronova stovky nových, mladých nadšenců z celé republiky. Velmi tolerantně jsou přijímány různé typy vnímání divadla od tradičního až po alternativní, takže Jiráskův Hronov už dávno není jen gruntovní přehlídkou ochotníků, kde notář hraje Švandu dudáka a paní řídící hejtmanku v Revizorovi.

V průběhu posledních dvaceti let se obrousily hrany a setřela jistá stavovská nevráživost mezi ochotníky a profesionály. Na divadle je možná, jasněji než v životě, vidět rozdíl mezi poctivým a nepoctivým, zajímavým a nudným. Z tohoto hlediska je pochopitelný velký zájem o práci v tvůrčích dílnách, který převyšuje hronovské ubytovací možnosti. Jestli před třinácti lety zde bylo čtyřicet lidí, tak letos jich zúčastnilo dvě stě padesát. Dílen byl tučet. Například režisér

Pokračování na str. 3

Mezinárodní hudební festival Pražský podzim vstupuje v roce 2003 do svého 13. ročníku. Na dvaceti koncertech ve dnech 11. září až 1. října se na něm v Rudolfinu představí celkem devět zahraničních orchestrů, řada sólistů i přední domácí hudební tělesa a interpreti. Festival si zachová osvědčené dramaturgické dominanty a přichází i s novými prvky. Již při prvním letmém pohledu na program zaujme velký prostor věnovaný ruské hudbě – jejím dílům i interpretům. Na čtyřech koncertech vystoupí tři ruské orchestry a na dalších sóloví interpreti (vokální i instrumentální). Skladby ruských autorů (zejména Čajkovského) zazní také v podání České filharmonie, Komorního orchestru Evropské unie a Komorního orchestru jihozápadního Německa.

PRAŽSKÝ PODZIM ve znamení ruské hudby

Od loňského roku festival zahajuje přední zahraniční orchestr s ryze českým repertoárem. Po loňském nezapomenutelném koncertu Královské filharmonie z Liverpoolu letos festival otevře českým programem (Suk: *Fantastické scherzo*, Dvořák: *Koncert pro housle a orchestr a moll*, Martinů: *Symfonie č. 4*) **Ruská filharmonie**. Jde o poměrně mladé těleso, založené roku 1995 nejlepšími hudebníky z Moskvy pod patronací A. Vedernikova. Filharmonie si záhy získala široké publikum i četná pozvání k účinkování v zahraničí. V roce 1998 provedla všechny opery S. Rachmaninova, včetně nedokončené *Manna Vanna*. V rámci filharmonie působí též smyčcové kvarteto, dechový kvintet, kvintet dřevěných dechových nástrojů a dal-

ší komorní kolektivy složené z jejich kmenových členů.

Umělecký vedoucí a šéfdirigent Ruské filharmonie **Alexander Vedernikov**, který bude řídit její pražské koncerty, je znám rovněž jako operní dirigent, pravidelně koncertuje se Symfonickým orchestrem skotské BBC, Tokijskou filharmonií; je častým hostem v italských operních domech (La Scala, Teatro dell'Opera a dalších), v nichž nastudoval kompletní Čajkovského baletní dílo; pro scénu newyorské Metropolitní opery připravuje Prokofjevovu *Popelku*.

Pokračování na str. 2

Naši krajané na Ukrajině

Od poloviny června do konce září probíhají v malebných koutech naší vlasti ozdravné pobyty dětí z oblastí postižených černobylskou jadernou havárií. Řadu reportáží jste možná zaznamenali v rozhlase, tisku i v televizi. K průběhu a výsledkům pobytů se vrátíme v příštích číslech Zpravodaje souhrnným materiálem. Mezi účastníky jsme letos opět uvítali i děti našich krajanů, které doprovázejí pedagogové a další představitelé krajaných spolků. Jsme rádi, že se můžeme se čtenáři podělit o informace z činnosti jednoho z nich, které pro nás, v češtině – tak jak ho otiskujeme – během svého pobytu na Javornicku napsala paní Lena Gajdalovič.

Za dvanáct let existence společnosti volyňských Čechů města Žitomiru bylo vykonáno mnoho práce v oblasti vzdělávací, kulturní a ozdravné.

Společnost navštěvuje velké množství dětí i dospělých. Učí se gramatice českého jazyka, konverzaci, poslouchají audio – nahrávky českých a moravských písní, pohádek a dávají se na videokazety.

Společnost má dva umělecké soubory: dětský sbor „Rozmarýnek“ a soubor dospělých „Volyňští Češi“. Oby tyto soubory se aktivně účastnily folklórních festivalů, které proběhly v Žitomiru a dalších ukrajinských městech.

Za podpory sponzorů byly ušity české národní kroje pro členy souboru „Volyňští Češi“. Vzorem se pro ně staly kroje z časopisů a knih z různých míst České republiky. Nejbližší nám byla moravská varianta kroje: čepce, široká, barevná sukně, bílá zástěra, bílá halenka a vesta.

Koncem září 2002 byl pozván soubor „Volyňští Češi“ na všeukrajinský festival Čechů, který se konal v Oděse. Ve svých nových krojích soubor působil velmi výrazně a jasně barvy poutaly pozornost.

Součástí koncertního programu byly české a moravské písně a tance.

Festivalu se zúčastnil rovněž velvyslanec ČR a ostatní představitelé velvyslanectví. V tomto roce připravuje naše společnost „Volyňští Češi“ nový koncertní program na všeukrajinský festival Čechů 2003, který se bude konat v Kyjevě.

Pražský podzim ve znamení ruské hudby

Pokračování ze str. 1

V Dvořákově houslovém koncertu vystoupí s Ruskou filharmonií mladá houslová virtuoska **Nana Jašvili**, absolventka mistrovské třídy Leonida Kogana na Moskevské konzervatoři. Její první veřejný koncert ve věku 14 let, kdy s Moskevskou filharmonií přednesla Mendelssohnův houslový koncert, vzbudil dodnes vzpomínanou senzací. Od té doby účinkovala nejen s nejlepšími moskevskými a petrohradskými tělesy, ale i s orchestry v Amsterdamu, Lipsku, Drážďanech, s mnohými dirigenty, mezi nimiž nechyběli např. K. Kondrašin, K. Masur a Y. Menuhin. Zahajovací koncert Ruské filharmonie bude v přímém přenosu vysílat (od 19.30 hod.) Český rozhlas 3 – Vltava a v rámci Festivalu Eurorádía 2003 ho bude přebírat téměř 40 rozhlasových stanic evropských zemí.

Ruská filharmonie se představí posluchačům Pražského podzimu ještě druhý den (12. září), a to ruskou klasikou – Rimskij-Korsakov: hudební obraz pro orchestr *Sadko*, Čajkovskij: *Koncertní fantazie pro klavír a orchestr G dur*, Musorgskij: cyklus písní *Bez slunce*, Prokofjev: svita z opery *Láska ke třem pomerančům*. Jako sólisté vystoupí klavírista **Michail Lidskij** (nar. 1968 v Moskvě, od r. 1992 kromě Ruska vystupuje v řadě evropských zemí a v Japonsku) a barytonista **Taras Štonda** (nar. 1966 v Kyjevě, sólista Ukrajinské národní opery a Velkého divadla v Moskvě).

Dalším hudebním tělesem, které k nám v září zavítá z Moskvy, je legendární **Moskevský komorní orchestr**. Založen byl r. 1956 violistou a dirigentem Rudolfem Baršajem, který do něj přivedl nejtalentovanější moskevské muzikanty. K domácí spolupráci i pro zahraniční turné získal největší ruské osobnosti – D. Oistracha, M. Rostropoviče, L. Kogana, Y. Menuhina, S. Richtera, V. Spivakova, V. Trefjakova. Skutečnou událostí své doby a dodnes vysoko ceněným objektem sběratelského zájmu se stala kompletní nahrávka Mozartových symfonií. Obdobným uměleckým počinem je také nedávná kompletní nahrávka skladeb pro klavír a orchestr F. Mendelssohna-Bartholdyho (s vynikajícím brazilským klavíristou J. L. Steuermanem). Pro tento orchestr začali psát nejvýznamnější ruští skladatelé: např. Šostakovič mu věnoval svou 14. symfonii. K nezapomenutelným kapitolám v půl stoleté historii orchestru patří koncerty s flétnisty J. Galwayem, P. Galloisem, tenoristou N. Geddou, cellistou B. Pergamenščikovem nebo kontraaltistkou E. Podlés. Po odchodu R. Baršaje se v čele

Moskevského komorního orchestru vystřídali houslisté Igor Bezrodnyj, Viktor Trefjakov a Andrej Korsakov.

V roce 1991 byl uměleckým šéfem vybrán americký klavírista a dirigent **Constantine Orbelian**, který bude řídit i pražský koncert. C. Orbelian je vůbec prvním Američanem, který kdy stál v čele ruského uměleckého tělesa. V roce 2000 byl navíc jmenován stálým hostujícím dirigentem Moskevské filharmonie a v prosinci téhož roku byl uveden do Akademie umění a vědy města Petrohradu. Jeho vztah k Rusku je zřejmě dán i jeho původem – narodil se sice v San Francisku, ale jeho rodiče pocházejí z Ruska a Arménie; i část svých studií absolvoval v Rusku. Jako klavírista debutoval již v jedenácti letech. Jeho hvězdná dráha zahrnuje spolupráci s prestižními americkými i evropskými orchestry, včetně několika ruských (Moskevská filharmonie, Ruský státní symfonický orchestr, Moskevští virtuóзовé). V současné době diriguje v Rusku 40 koncertů ročně.

Festivalový koncert Moskevského komorního orchestru se uskuteční 17. září. Zazní na něm půvabná a populární Čajkovského *Serenáda pro smyčce C dur*, dále *Suita ve starém slohu* A. Šnitkeho, inspirovaná uměním starých mistrů, kterou uslyšíme v přepracované verzi z roku 1986 pro violu d'amore a komorní orchestr.

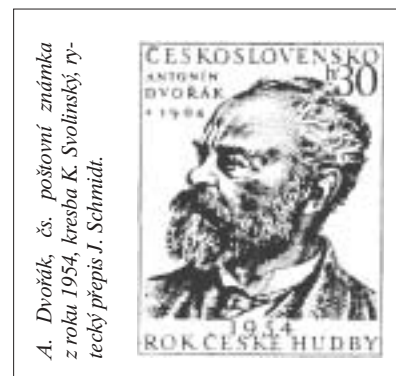
Večer 17. září bude patřit také pěveckému recitálu světové sopranistky **Galiny Gorčakovové**, vynikající interpretky ruského a italského repertoáru. Je vyhledávanou Taťanou v Evženu Oněginovi (pařížská Opera Na Bastille, opery v Tokiu a Kolíně nad Rýnem, Teatro comunale ve Florencii, vídeň-

ská Státní opera a Královská opera v Covent Garden). Na světových scénách zosobnila Jolantu, Aidu, Tosku (v Opeře Na Bastille s P. Domingem) a Manon Lescaut. Nastudovala role v operách Ruslan a Ludmila, Sadko, Legenda o neviditelném městě Kitěži, Ohnivý anděl, Síla osudu, Madam Butterfly, Sedlák kavalír ad. Na pražském festivalu zazní v podání Gorčakovové a za doprovodu Moskevského komorního orchestru oblíbené ruské romansy – Glinkovy, Borodinovy, Čajkovského, ruská lidová *Lučinuška* a

skvost romantické písňové tvorby – *Noc* Antona Rubinsteinja.

Další dramaturgickou dominantou Pražského podzimu je každoroční provedení Dvořákova cellového koncertu (*Koncert pro violoncello a orchestr h moll, op. 104*). Letos byla jeho interpretace svěřena **Borisi Pergamenščikovi** (nar. 1948 v Leningradě) a České filharmonii pod taktovkou Carla Rizziho. Koncert se uskuteční 28. září. Violoncellista Boris Pergamenščikov je vítaným hostem ve všech světových hudebních stře-

discích od Berlína po Tokio. Pravidelně vystupuje s nejlepšími orchestry světa, jakými jsou vídeňští symfonikové, Berlínská filharmonie, londýnský Královský filharmonický orchestr, BBC Symphony, NHK v Tokiu nebo Orchestre national de France. Intenzivně se zabývá interpretací soudobé hudby, při níž spolupracuje přímo s autory, mezi nimiž nechybějí zvučná jména jako Šostakovič, Lutoslawski, Penderecki, Šnitke ad.

K vrcholům festivalu bude nepochybně patřit koncert **Petrohradského symfonického orchestru** (29. září). Založen byl r. 1931 rozhlasovým výborem města Leningradu. Jeho prvními dirigenty byli K. Eliasberg a N. Rabinovič a již oni dosáhli vysoké úrovně tohoto tělesa. Po válce se orchestr ujal především propagace soudobých děl, jejichž provedení často řídili sami autoři (Šostakovič, Ščedrin, Britten ad.). V roce 1953 byl tento orchestr spojen s Leningradskou filharmonií. Hostovaly před ním přední světové osobnosti – Stravinskij, Světlanov, Rožděstvenskij, Masur, Kondrašin, Maazel, Menuhin, Oistrach a mnozí další. Od roku 1977 stojí v čele petrohradských symfoniků **Alexandr Dmitrijev** (již sedm let před tím zde působil jako asistent J. Mravinského), který povede i jejich pražské vystoupení.

Právě s tímto tělesem je spojena i světová premiéra **Šostakovičovy Symfonie č. 7 C dur**, zvané „*Leningradská*“ – provede ji i na letoš-

Pokračování na str. 3

Pražský podzim...

Pokračování ze str. 2

ním festivalu. Dílo vzniklo v Leningradě obklíčeném fašistickými vojsky. Dmitrij Šostakovič ho začal komponovat koncem července 1941 a již koncem září měl hotovu partituru prvních tří vět. Poslední větu dokončil v Kujbyševě, kam byl evakuován sovětskou vládou. Památná premiéra se konala 9. srpna 1942 ve velkém sále Leninhradské filharmonie; v přímém přenosu ji vysílal rozhlas. Tóny odeznívaly ve scénérii hromadnutí, hořících trosek a nezměrných lidských tragédií. Řada filharmonií ještě pár hodin před koncertem bojovala se zbraní v ruce na frontě obleženého města. Existuje nemálo svědectví pamětníků o mobilizující síle díla, o posile, kterou jim dodalo ve víře a odhodlání zvítězit ve strašné válce. „Sedmá symfonie je věnována vítězství lidského v člověku. Napsaná v Leningradě vyrostla do rozměrů velkého světového umění, protože vypráví o člověku v nebyvalou hodinu jeho utrpení a zkoušek,“ vyjádřil její filosofický smysl Alexej Tolstoj.

Dodnes je skladba dostatečně výmluvná a sama o sobě dovede navodit příslušné mimohudební představy. Obzvláště sugestivní je úvodní věta, v níž se po vzpomínce na mírový život objeví zlověstný motiv bubínku, který se ve výrazově stupňujících variacích mnohokrát opakuje a líčí postup nepřátelských armád. Poslední variace přechází do hudební panychidy na paměť všech, kdo položili život při obraně města. Myšlenkový vývoj skladby vrcholí v poslední větě, v jejímž finále vyrostle v apoteózu hrdinství a v proctví konečného vítězství.

Při svém vystoupení 29. září provedou petrohradští symfonikové ještě *Koncert pro klavír a orchestr č. 1 fis moll* S. Rachmaninova. K provedení brilantních klavírních partů, vyznačujících se častými kaskádami akordů, si přizvali **Michaila Rudyho** – vynikajícího ruského klavíristu, který od r. 1977 žije střídavě v Londýně a v Paříži. Kromě hudebních scén těchto měst hostuje v Salzburku, Berlíně, Oslu, Pittsburghu, Stockholmu. Právě s Petrohradskou filharmonií nahrál kompletní Rachmaninovo dílo pro klavír a orchestr. Strhující je i sólová nahrávka Stravinského *Petrušky* a Prokofjevovy hudby k baletu *Romeo a Julie*.

Koncert bude v přímém přenosu přenášet (od 19.30 hod.) Český rozhlas 3 – Vltava a rozhlasová síť Evropské vysílací unie.

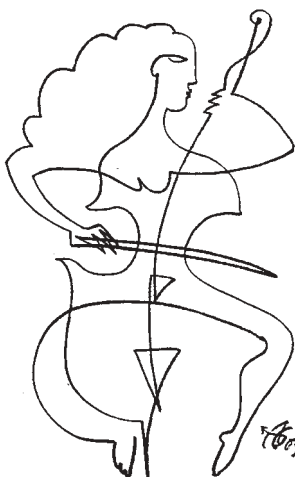
■

Kromě uvedených pěti koncertů přinese Pražský podzim jistě i mnoho dalších zajímavých zážitků. Určitě zaujme houslové mistrovství **Vadima Gluzmana** (nar. 1973 na Ukrajině), k jehož učitelům a „patronům“

patří i D. Kitajenko. Koncert, který provede na stradivárkách z roku 1690, se uskuteční 21. září.

Pestrý program je připraven také na oba koncerty SOČRU i na závěrečný koncert Pražských symfoniků. Slibná jsou vystoupení Symfonického orchestru skotské BBC, stočlenného cikánského symfonického orchestru z Budapešti, klavírní recitály, večery věnované Dvořákovým nástrojovým koncertům, dílu Beethovenovu a Martinů i světové premiéry vokálních skladeb našich i zahraničních autorů.

Připravil T. Lukavský

kresby: G. Alexandrov

Ohlédnutí za 73. Jirákovým Hronovem

Pokračování ze str. 1

František Laurin přednášel Základní abecedu divadla, spisovatelka a dramatička Daniela Fischerová vedla seminář Nonverbální komunikace, umělecký šéf divadla ABC Milan Schejbal měl téma Jevištní realizace dramatické situace a populární ruský režisér Sergej Fedotov vedl dílnu, jejímž bezprostředním výsledkem bylo inscenování divadelní hry Alexandra Volodina *Dva šípy*.

Ruskou dramatikou zastupovala i pozoruhodná inscenace nesmrtného Čechovova Medvěda v provedení litevského souboru z města Telsiai. Všechny umělecké složky představení byly na vysoké úrovni a navíc i vzácně vyvážené. Téma hry však bylo viděno jinou optikou, než jsme zvyklí z brilantního duelu Jana Wericha a Stelly Zázvorkové. Režisérka Laima Adomaitiene má pravdu, když říká, že dnešní život je mnohem komplikovanější a že stejné věci dnes oceňujeme jinak. A tak zvětšila detaily, zaostřila na ně pozornost a posunula vyznění mimo jiné i věkem hlavních hrdinů, kterým asi ještě nebylo třicet. Dala akcent na dramatickosti oběti, bolestné opuštěnosti, cti, snů pocitů a hlavně na myšlenku věčné lásky. Herec ani divák se při tomto představení neusměje, protože se vážně a naléhavě hraje o tom, že se za všechno musí platit, stejně jako bojovat. A hraje se to v mollové pobaltské tónině drsného, studeného větru vanoucího od moře, s posmutnělým, perlově šedým ne-

NEBESKÝ OBLOUK

Cvetajevová
Pasternak • Rilke

Opravdovým balzámem na tělo i duši každého, kdo se vydal v tropických červnových dnech do rozpálených ulic centra Prahy, mohlo být zastavení v prostorách Jindřišské věže. Ve dnech 10. 6. až 7. 7. 2003 zde Společnost Mariny Cvetajevové uspořádala výstavu „Nebeský oblouk“. Výstava přiblížila návštěvníkům osobnost Cvetajevové prostřednictvím její korespondence s B. Pasternakem a R. M. Rilke. Výstavu zahájil přední znalec díla Cvetajevové prof. Zdeněk Mathauser (mimo jiné editor výboru z její tvorby *Lichý střevíc*, který v polovině 90. let vydalo v nakladatelství Melantrich naše občanské sdružení). V podání studentů Vyšší odborné školy herecké v Praze pak zazněla recitace veršů všech tří básníků spojených s Prahou a Čechami.

bem a s mihotavými světly vzdáleného majáku.

Zajímavá byla i představení dalších hostů – souborů z Německa (Lörrach) a Maďarska (Budapešť). Maďarsko bylo na festivalu zastoupeno vůbec poprvé, soubor Panboro je jedinečnou formací maďarské pohybové a taneční scény. Symbolické vyprávění, prostý jazyk, který soubor našel v kombinaci různých kultur směřuje k dynamice představení s vyváženými skupinovými i sólovými výkony, tancem i herectvím. Mezi zahraniční soubory se mi nějak nechce řadit slovenské divadelníky. Ostatně oni také berou Hronov za svoji přehlídku. Soubor z Humenného přijel s vlastní dramaturgií povídky slovenské klasičky druhé vlny kritického realismu Boženy Slančíkové-Timravy. Herci o autorce říkají, že před ní žádný školák neunikne, ale že i přesto je to „príma baba, která si nebere servítky, když přijde řeč na Slováky“. Inscenace Na jednom dvoře je prvním představením, se kterou veplul soubor základní umělecké školy do vod dospělých a budí mu blahopřáno, že si sebou propašoval hravost, tvořivost a radost z týmové práce.

Letošní bilance přehlídky: vyprodaná představení třiadvaceti souborů, zajímavé tvůrčí dílny, bohatý doprovodný program – koncerty, výstavy. A příští rok se můžeme těšit na Dny ruské kultury – Ruskou sezónu, s minimálně dvěma inscenacemi a dílnou

Z obětavosti, nadšení a talentu vznikl nedaleko Litomyšle neformální mezinárodní festival, na kterém vystupují rusky, německy, česky, nejlépe pak všemi třemi jazyky hovořící umělci.

**trstěnický
faun**
8. mezinárodní
festival
divadla
a hudby

Většina z účinkujících je ze zemí bývalého Sovětského svazu, stejně jako jeden z otců zakladatelů, režisér Jurij Vasiljev, vedoucí katedry režie a herectví petrohradské Divadelní akademie. Tím druhým je majitel dvou trstěnických usedlostí, vedoucí katedry bicích nástrojů pražské HAMU, bubeník a rusofil Tomáš Ondrůšek, který koupil začátkem devadesátých let starý statek a s partou nadšených kamarádů jej rekonstruoval. A protože mu bylo líto nedaleké rozpadající se usedlosti, jež kdysi patřila selce, která byla Aloisu Jiráskovi předlohou k Vojnarce, rozmáchl se, zakoupil, opravil a již třetím rokem se umělecky tvoří i zde. Výsledky mezinárodních divadelních dílen, vedených J. Vasiljevem jsou pevnou součástí všech přehlídek, stejně jako Ondrůškovy strhující koncerty na bicí nástroje. Vedle nich naplnila letos festivalový program většinou experimentální a alternativní vystoupení hudební, taneční a divadelní, loutková i činoherní a výstava Kavkazského klubu fotografií.

Ke klasickému pojetí měli nejbližší čeští interpreti – známá šansonierka Máša Kubátová a vynikající violoncellista Josef Klíč – oba z Brna. Velkým zážitkem a potěšením bylo pro mne vystoupení s nimi. Večer pak korunovala inscenace iniciovaná J. Vasiljevem – společnost Shakespeare company z Berlína a představení Jak se vám líbí. O zázraku se nedá psát, zázrak se musí vidět. Teoretik může hovořit o středověkých jokulátorech, o syntetickém herectví podle Stanislavského, o brechtovském nadhledu a o prvcích komedie dell' arte, ale opakují, ten zázrak divadla se musí vidět. A herci slíbili, že zas určitě přijedou. Do Prahy, Hronova a možná i jinam. Tak se těšme.

J. Klapka

Oleg Malevič v Praze

Významný petrohradský literární vědec, historik, předseda tamní Společnosti bratří Čapků a znalec jejich díla, světoznámý bohemista Oleg Malevič navštívil v závěru prvního pololetí Prahu. V nabitém programu svého několikadenního studijního pobytu si našel čas nejen k řadě setkání se svými českými přáteli, kolegy, ale i k proslovení několika přednášek.

Jednu z nich věnoval petrohradské poezii XX. století, v níž seznámil posluchače s řadou jmen, literárních škol a proudů; svůj zasvěcený výklad ilustroval recitací úryvků z tvorby u nás dosud nepublikovaných autorů.

Další odpoledne bylo věnováno památce Malevičovy manželky – básnířky a překladatelky **Viktorie Kamenské**. Do ruštiny přeložila verše Vrchlického, Březiny, Seiferta, romány a povídky K. Poláčka, J. Johna, K. Čapka, V. Párala, B. Hrabala, na padesát českých dramát, ale i některá díla T. G. Masaryka a uměnovědné práce Muka-

řovského, Honzlova ad. Malevič v úvodním slově, které prokládal recitací úryvků z básnické tvorby své ženy, vzpomněl její tvůrčí dílo, společné zážitky na literárním poli i společné přátele a návštěvy Československa. Po té vystoupili prof. Fr. Černý, prof. Zd. Mathauser, V. Daněk, L. Feldek ad., kteří uvedli vlastní zážitky ze společných setkání a dokumentovali, jak překladatelská, badatelská a publicistická činnost obou bohemistů napomohla – prostřednictvím ruštiny – seznámit s českou kulturou a významnými literárními díly nejen ruskou, ale i světovou veřejnost. I to byl jeden z důvodů, proč představitelé české Společnosti bratří Čapků předali Malevičovi pamětní medaili.

Obě odpoledne přilákala pozornost špiček české rusistiky i studentů různých oborů. Poděkování patří nejen protagonistovi, ale i organizátorům – Slovanské knihovně, Klubu rusistů Obce překladatelů a Společnosti bratří Čapků – a doc. Aleně Morávkové, která obě akce připravila a zasvěceně moderovala.

- luk -

Hradec Králové patřil Čechovovi

Na prahu letošních prázdnin vyvrcholila jedna z největších divadelních událostí v naší republice – Mezinárodní festival Divadlo evropských regionů. K uspořádání IX. ročníku spojily síly dvě královéhradecká divadla – Klicperovo a Drak – s Ministerstvem kultury ČR, městem, krajem a řadou sponzorů. Program nabídl produkci profesionálních souborů z 11 zemí a 41 představení tuzemských divadel. Kromě toho proběhla i řada doprovodných akcí. V průběhu deseti dní se uskutečnilo přes sedmdesát akcí, včetně loutkových pohádek pro děti, „pouličního divadla“ a dalších produkcí pod širým nebem. Závěrečný účet diváckého zájmu se odhaduje na padesát tisíc návštěvníků. Všichni, kdo mohli přijet, zažili neopakovatelné chvíle přátelství, sounáležitosti a tolerance, vzájemné inspirace, dojetí i radosti.

Z Ruské federace se letos sice žádný soubor nezúčastnil, ale ruská dramatika byla na festivalu zastoupena. Jak jinak než Čechovem. O skutečnou událost roku se zde postarala hostitelská scéna – Klicperovo divadlo, které uvedlo v jednom tahu celý svůj projekt **ČECHOV ČECHŮM**, což jsou tři inscenace Čechovových dramát v režii Vladimíra Morávka – *Tři sestry*, *Racek* a *Strýček Solent*.

Jen málokdo věřil v úspěch plánu – zahrát v jeden jediný festivalový den (25. 6. 2003) celý devítihodinový maraton. Uvedení bylo však strhující. Všechna tři představení vyprodána! Mnohaminutové ovace! Velmi se vydařily i doprovodné akce v nutných mezcíasech – vaření boršče (byl o něj mimořádný zájem), oslava 40. narozenin s ruským čajem, vodkou a dortem v režii vše-

stranného oslavence, laueráta Puškinova památníku a kongeniálního moderátora gastronomických televizních pořadů – Ivana Vodochozského, stejně jako rej čechovovských postav...

Společně uvedení všech tří dramát dodalo projektu **Čechov Čechům** na plastičnosti. Na jedné straně ukázalo Čechova jako světového dramatika s charakteristickou myšlenkovou výpovědí, architekturou dramatu, jedinečnou poetikou i fascinující psychologií postav. Na druhé straně dalo vyniknout Morávkově fantazii a imaginaci, která promítá Čechovovu vizi světa do současného stavu společnosti. Právě Morávkova interpretace Čechova byla už dříve předmětem vášnivých diskusí. Zastánci už od premiér jednotlivých her oceňovali jeho pojetí, překvapivost perspektivy, současnost, divadelnost; odpůrci vytýkali *znesvěcení* klasiků, destruktivní zacházení s původním textem.

Festivalový úspěch nakonec prolomil nedůvěru producentů i kritiky a Klicperovci zopakují celý svůj projekt ještě jednou, a to ve Švandově divadle v neděli 19. října 2003, v rámci festivalu Příští vlna (Next Wave).

- luk -

grafika: M. Jágr

Počátkem července t. r. navštívil brnělavský okres představitel ruského konzulátu v Brně, generální konzul V. J. Sibiljev. Jednal s představiteli hospodářské komory o rozšíření spolupráce v ekonomice, kultuře a turistice. Naši podnikatelé projevíli velký zájem o spolupráci s Ruskem, zejména o obnovu zpřetrhaných kontaktů. S ohledem na recesi v západní Evropě se chtějí vrátit na východní trhy. Generální konzul zdůraznil, že kromě odbytu výrobků doporučuje vytváření společných podniků a jako příklad uvedl Gumotex a ruskou firmou z podmoskevské oblasti.

Zájem o spolupráci je oboustranný. U nás pomůže řešit zaměstnanost a pro ruské firmy působící v ČR to může být, po vstupu ČR do Evropské unie, odrazový můstek do Evropy. Vzájemné styky však vyžadují znalost ruského jazyka, který se již více než desetiletí na většině našich škol neučí.

V našem okrese je na základních školách vyučován jen ojediněle, jako volitelný předmět se ruština učí na gymnáziích v Hustope-

čích, Velkých Pavlovicích a v Kloboukách. Z těchto škol jsou také žáci, kteří pravidelně vystupují na festivalu ARS POETICA – Puškinův památník. Jsou úspěšní v okresním, krajském i v ústředním kole. V letošním, již třicátém sedmém ročníku vzbudila v ústředním kole v Praze mimořádnou pozornost recitační i pěvecká vystoupení studentek gymnázia v Hustopečích vedených dr. Hanou Potměšilovou. Vysoce bylo hodnoceno i vystoupení studentky velkopavlovického gymnázia Aleny Harmáčkové, kterou připravila dr. Jaroslava Švástová.

Jelikož v nejbližší budoucnosti bude ruština žadaným jazykem, posíláme výzvu vám, prozíravým žáků a studentům, vašim rodičům: přihlaste se do nepovinného předmětu jazyk ruský. Moudří učitelé škol a zkušené paní učitelky vám určitě vyjdou vstříc.

Již v nejbližší budoucnosti vás, znalé ruštiny, budou potřebovat četné obchodní, kulturní i státní subjekty.

Dr. Jaromír Harmáček,
předseda OKR SPNV Břeclav

Ruská literatura XX. století

(Literární proudy a osobnosti)

Tato publikace našeho předního rusisty prof. dr. Miroslava Zahrádky je přehledem hlavních literárních proudů a osobností pro základní orientaci v ruské literatuře – domácí i exilové 20. století, přesněji od roku 1890 do roku 2000. Pomáhá čtenáři pochopit místo autora v literárním procesu, analyzovat umělecké dílo z hlediska autorova pojetí skutečnosti, tematiky, žánrové struktury a poetiky zasadit jej do celkového kontextu vývoje literatury.

Je rozdělena do kapitol podle období: 1890–1929 – příchod výjimečného množství velkých uměleckých talentů, činných v literatuře, hudbě i výtvarném umění, vstup modernistických proudů, vývoj realismu i historicky osudová proměna Ruska v roce 1917, která se stala předělem v politice i v celé oblasti kultury, 1930–1955 – období socialistického realismu, v jehož rámci se mohlo rozvíjet jen umění realistické nebo revolučně romantické. V rámci tohoto období proběhly události druhé světové války, což se odrazilo i v literatuře. V třetím období 1956–1985 dochází k postupnému překonávání šablon socialistického realismu, k rozšiřování tematických, žánrových a stylistických rámců literatury, zesílení samizdatu a magnetofonové „revoluce“, třetí vlny literární emigrace a jejího vlivu na domácí i světové scéně. Základním rysem období 1986–2000 je postupný vznik bezcenzurní atmosféry, hektického rozmachu nových časopiseckých a knižních vydání, integrace do-

grafika: Jan Krejčí

máci a exilové literatury, veřejně vydávané i samizdatové. Umělecky je literatura silně diferencována, působí zákony trhu, což přináší rozšíření druhořadé literatury a kýče. K tomuto období M. Zahrádka podotýká, že nedostatek časové distance vede literární vědce k různým akcentům a že čas rozhodne, která tendence si zaslouží právo na existenci. Závěr knihy pak tvoří velmi cenná kapitola Recepty ruské literatury XX. století u nás.

Knihu vydalo nakladatelství Periplum, Šafaříkova 3, Olomouc. Její vydání podpořily firmy Dostav Praha a autorovy dcery Jana a Táňa.

Vážený pane profesore, čtu a jako bych poslouchal vaši strhující přednášku. Knihu budu doporučovat nejen studentům, ale všem zájemcům o ruskou literaturu.

J. Klapka

■ Málo známá Kamčatka

Jana Svobodová, Martin Košťák, Pavel Štěpánek a Martin Mazuch vydávají v nakladatelství Academia již podruhé svou bohatě ilustrovanou publikaci *Málo známá Kamčatka*. Kniha je nejen poutavým čtením, ale i zdrojem nových znalostí z tamní i světové historie, biologie a geologie. Kamčatka totiž pro vědce představuje zcela unikátní „přírodní laboratoř“; na příkladech z ní jsou m.j. vysvětlovány různé geologické jevy a procesy probíhající na Zemi v geologické minulosti.

Na stránkách publikace se prolínají dva texty. První – cestopisný vznikl z deníků, které si cestovatelé během několikaměsíční expedice vedli. Přináší autentické zážitky z putování autorů po Kamčatce, vystihuje jejich momentální pocity a nálady, euforii i určitá zklamání, popisuje vzpomínky na setkání s medvědy, na kamčatský podzim, „rybalku“, náročné pochody, na výstupy i na přívětivé obyvatele Kamčatky. Druhý text je odbornější – snaží se podat sumu informací o geografii, živočišstvu, rostlinstvu, geologii, obyvatelstvu a historii tohoto pro Středoevropu stále exotického koutu planety. Najdeme zde mimo jiné i zajímavé poznatky popisující sopečnou činnost a jevy, které s ní souvisí. Publikace je doplněna terminologickým slovníkem, tabulkou geologických období, seznamem použité literatury a především množstvím barevných dokumentárních fotografií. Má 220 stran včetně 140 barevných fotografií, je vázaná a stojí 295 Kč. Jistě by mohla sloužit i jako vítaný dárek. -luk-

■ Ruský hudební salon

zahajuje čtvrtou sezónu vystoupením, které se uskuteční 16. října 2003 od 20 hod. v Černé labuti, Na Poříčí 29, Praha 1.

■ **Divadlo Na Zábřadlích – Eliadova knihovna** uvede 12. října od 19 hod. v rámci projektu scénických čtení Balagančíka A. Bloka a Tajemného hosta V. Brjusova.

■ Komora SNS

Generální shromáždění Komory pro hospodářské styky se SNS schválilo 24. června 2003 změnu stanov, zvolilo své nové orgány a především posoudilo základy koncepce své další práce. Již v průběhu počátku prázdnin – jako jedno z konkrétních opatření – byla zřízena vlastní webová stránka na adrese: www.komorasns.cz.

V samostatné části generálního shromáždění vystoupil mj. také ing. Vladimír Remek a seznámil účastníky se situací a perspektivami česko-ruských obchodních vztahů. Předsedou Komory SNS na další období byl zvolen předseda představenstva brněnské firmy ALTA, a. s., ing. Vladimír Plašil a ředitelem Komory SNS byl jmenován ing. František Masopust.

Úspěšná jednání v Moskvě a Minsku

V průběhu května a června uskutečnili zástupci OKR SPNV Příbram a dalších partnerů významná jednání v Moskvě a Minsku. Cílem návštěvy obou zemí bylo dojednání další spolupráce a zajištění účasti souborů na 5. mezinárodní přehlídce v Příbrami, ozdravných pobytů dětí a mládeže a rozšíření turistických pobytů v Příbrami a okolí.

Při týdenní návštěvě Moskvy delegaci doprovázeli prezident Rusko-české společnosti Sergej Dombrovskij a prezident Mezinárodní asociace pro podporu kultury Igor Čerkasov. Účastníky přijal rada velvyslanectví České republiky Vladimír Remek. Uskutečnilo se setkání s ministrem mládeže a sportu – známým hokejistou Vjačeslavem Fetisovem. Proběhla pracovní jednání se zástupci cestovních kanceláří a turistických středisek, kteří měli zájem o turistické možnosti, podmínky pro přípravu sportovců apod. S vedoucími dětských souborů jsme hovořili o zkušenostech z režijní a dramaturgické přípravy jejich festivalů. O přehlídce v Příbrami projevil zájem devět souborů. K velmi srdečným patřilo setkání s prof. dr. Kimem Komarovem, který navštívil Příbram v delegaci veteránů II. světové války 10. května 2003. Velmi rád vzpomínal na setkání s příbramskými a rožmitálskými přáteli. Účastníci měli možnost navštívit I. moskevský dětský festival národností žijících v Moskvě spojený s přehlídkou národních kuchyní. V Čajkovského sále, kde minulý rok vystupoval také soubor Kamýček, probíhal další ročník Festivalu dětských tanečních a pěveckých souborů.

Účastníci všech setkání projeví velkou znalost aktivit naší OKR, což nás překvapilo i potěšilo. Výsledkem návštěvy bylo i ujednání několika konkrétních akcí. Např. již ve dnech 30. 6. až 4. 7. navštívil Příbram dětský soubor, který mj. vystoupil v Bukovanech a v Rožmitále. Dne 7. července absolvovala skupina sportovců – studentů – sportovní a turistický program v okolí Příbramě.

Rovněž v Minsku se těšila návštěva delegace velké pozornosti. Přijal ji a celý program zajišťoval chargé d'affaires velvyslanectví ČR ing. Aleš Fojtík. Byla projednána spolupráce při dětských ozdravných pobytech, kde mají běloruští partneři velmi dobré výsledky v lázních napojených přímo na solné doly. Návštěva spojená s řadou jednání a setkání s významnými osobnostmi přinesla i propagaci městu Příbram a napomohla šíření jeho dobrého jména v obou zmíněných zemích.

Z příspěvku Karla Felty, předsedy OKR SPNV Příbram

Ruština na internetu a pro počítače

Se zajímavou nabídkou se mohou setkat všichni zájemci o ruštinu na internetovém serveru RUSTINA.cz. Týká se především produktů zaměřených na podporu psaní a editování textů psaných azbukou v textových editorech Microsoft Windows, pomocných programů pro osobní počítače spojené s ruštinou apod.

Primárním produktem serveru je **softwarový ovladač Ruská fonetická klávesnice**. Její současná verze 7.0. slouží pro všechny systémy Windows, tedy jak pro rodinu systému Windows 95/98/Me, tak pro systémy Windows NT/2000/XP. Tento produkt nainstaluje do Windows balík uživatelských tzv. fonetických rozložení kláves pro jazyky používající cyrilici (azbuku), tzn. ruštinu, ukrajinštinu, bulharštinu apod.

Verze 7.0 obsahuje celkem 14 různých rozložení kláves, které vznikly z požadavků samotných překladatelů a dalších častých uživatelů. Lze v nich zcela jednoduše přepínat mezi jednotlivými jazyky. K pohodlí uživatele přispívá také jednoduchý instalační program v českém jazyce, který provede instalaci i méně zkušeného uživatele Windows.

Novinkou verze 7.0 je možnost psát ruské texty s přízvuky nad samohláskami. Tato funkce byla vyžadována převážně učiteli, kteří byli nuceni při psaní učebních materiálů přízvuky nad samohláskami přepisovat ručně. Znaky cyrilice s přízvuky nad samohláskami se totiž ve standardních řezech písma ve Windows nevyskytují.

Uživatele ruštiny jistě zaujme i nabídka **korektorů pravopisu** (kontrola pravopisu, gramatika, dělení slov atd.) pro ruský jazyk a sadu všech dalších jazyků podporovaných firmou Microsoft a nabídka **překladových slovníků**.

Konkrétně je nabízen program PC Translator – jeden z neznámějších a nejpoužívanějších překladových slovníků pro osobní počítače v ČR. Lze ho nainstalovat ve Windows 98, 95, Me, NT, 2000 i XP. Firma LangSoft, s. r. o., která tento slovník vyvinula, jej dodává v několika jazykových verzích:

anglické, německé, ruské, francouzské, španělské a italské. Vždy se jedná o oboustranný slovník s češtinou, který kromě základních funkcí ve verzi 2003 obsahuje též překladač WWW stránek. Součástí slovníku je také mluvená výslovnost.

Tento produkt má nejrůznější využití: při zpracování firemních či osobních dopisů a faxů, technické dokumentace, při překládání knih, návodů, textů z Internetu apod. Překladač textů pomůže překládat texty bez toho, aby se musely dohledávat významy jednotlivých slov ve slovníku. Součástí programu je i samostatně spustitelný slovník a překladač WWW stránek, sloužící pro rychlý orientační překlad cizojazyčných internetových stránek. Přeloženou stránku zobrazí v češtině při plném zachování jejího grafického vzhledu.

Ruská verze slovníku PC Translator obsahuje 530.000 významových dvojic (překladových párů, včetně frází), tj. 1.900.000 slov. Práce s tímto slovníkem je velmi jednoduchá a zefektivňuje práci při překladech, neboť oproti tištěným slovníkům urychluje vyhledávání. Vyhledávání funguje v obou směrech, tj. Č+R i R+Č. Program také *umí* vyhledávat synonyma, slova ve frázích apod. Firma LangSoft nabízí program PC Translator v několika jazykových verzích. Pokud máte na počítači nainstalovanou například angličtinu a němčinu, po přiinstalování ruského slovníku pracujete se všemi jazyky pouze v jednom prostředí a máte k dispozici „multi-jazykové překladatelské centrum“. PC Translator již ve své předchozí verzi získal ocenění TIP TESTU v MF Dnes.

V nabídce serveru RUSTINA.cz najdete dále **výukové programy, učebnice, klávesnice** (se standardní kombinací ruského a amerického rozložení kláves i polepky ke stávající české klávesnici). Publikována je nová **databáze překladatelů a tlumočnicků** ruského a ukrajinského jazyka. Zdarma v ní lze vyhledat např. soudního překladatele v nejbližším okolí zájemce atd.

Více se můžeme dozvědět na adrese <http://www.rustina.cz>. - luk -

